

ХОМЕНКО О.Ю., НИКОЛАЄВА Т.І., НИКОЛАЄВА Т.В.
Київський національний університет технологій та дизайну

УДОСКОНАЛЕННЯ ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНИХ ХАРАКТЕРИСТИК СУЧАСНОГО ЖІНОЧОГО ОДЯГУ НА ОСНОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ МИСТЕЦЬКОГО НАПРЯМКУ «КУБІЗМ»

Мета роботи - дослідження художнього стилю «Кубізм» в картинах, скульптурі та архітектурі відомих митців ХХ століття, для розробки сучасних колекцій одягу. Об'єкт дослідження – вдосконалення художньої виразності та пластики форми молодіжного одягу. **Предмет** дослідження – твори образотворчого мистецтва в стилі «Кубізм» художників ХХ століття (П. Пікассо, Ж. Брак, В. Коротков). **Актуальність** та значення роботи полягає в перенесенні пластики ліній та форм з картин та архітектурних об'єктів художників-кубістів та особливості їх метро-ритмічної організації на площині, в об'ємно-просторове художнє проектування моделей одягу. В роботі **використано** ряд наукових методів для систематизації та наукового обґрунтування результатів дослідження. Ретельно вивчено та проаналізовано мистецькі роботи досліджуваного напрямку за допомогою візуально-аналітичного методу. Виокремлено характерні риси стилю «Кубізм» в мистецьких творах художників, архітекторів та скульпторів відповідного напрямку. Системно-структурний аналіз обраних об'єктів визначив тектонічну будову силуетної форми та її складових, характер ліній членувань, пропорційний устрій, метро-ритмічну співузгодженість, статико-динамічну орієнтованість форми майбутніх моделей одягу. Для урізноманітнення конструктивних рішень моделей колекції, пошуку найбільш перспективних та вдалих поєднань використано метод морфологічного аналізу та синтезу форм. **За результатами** морфологічного аналізу визначено ряд знаків-символів майбутньої колекції, для подальшої проробки асортименту та складових елементів комплектів в межах кожного модельного ряду. На основі проведених досліджень визначено дизайн-концепцію майбутньої колекції одягу, з урахуванням художньо-композиційних особливостей формоутворення мистецьких робіт кубістів. Розроблено колекцію сучасного жіночого одягу на основі дослідження мистецького напрямку «Кубізм» та представлено на XVIII Міжнародному конкурсі молодих дизайнерів «Печерські каштани».

Ключові слова: кубізм, одяг, лінії членування, пластика, форма, дослідження, колекція.

IMPROVEMENT OF THE ARTISTICALLY-COMPOSITIONAL CHARACTERISTICS OF MODERN WOMEN'S CLOTHING ON THE BASIS OF STUDYING THE ARTISTIC DIRECTION OF «CUBISM»

KHOMENKO O.Y., NIKOLAYEVA T.I., NIKOLAIEVA T.V.

Kyiv National University of Technologies and Design

The purpose of the work is to study the artistic style of "Cubism" in the paintings, sculptures and architecture of well-known artists of the twentieth century, for the development of modern collections of clothing. **The object** of research is to improve the artistic expression and plasticity of the form of youth clothing. The subject of research is the works of fine art in the style of «Cubism» of the artists of the twentieth century (P. Picasso, J. Braque, V. Korotkov). **The urgency** and importance of the work is to transfer the plastic lines and forms from the paintings and architectural objects of cubist painters and the features of their metro-rhythmic organization on the plane, in the three-dimensional artistic design of clothing models. In the work a number of **scientific methods** are used for systematization and scientific substantiation of the research results. The artistic work of the investigated direction was carefully studied and analyzed using the visual-analytical method. The distinctive features of the style «Cubism» in the artistic works of artists, architects and sculptors of the corresponding direction are singled out. System-structural analysis of selected objects determined the tectonic structure of the silhouette shape and its components, the character of the

*lines of partitioning, the proportional structure, the metro-rhythmic consistency, the static-dynamic orientation of the shape of future clothing patterns. The method of morphological analysis and the synthesis of forms is used to diversify the constructive decisions of the collection models, to find the most promising and successful combinations. According to the **results** of the morphological analysis, a number of symbols of the future collection are defined, for further development of the assortment and components of the sets within each model line. On the basis of the conducted research the design-concept of the future collection of clothes is determined, taking into account artistic and compositional peculiarities of shaping the artistic works of the cubists. A collection of modern women's clothing was developed based on the study of the art direction «Cubism» and presented at the XVIII International Contest of Young Designers «Pechersky Kashtany».*

Keywords: cubism, clothing, lines of segmentation, plasticity, form, research, collection.

Вступ. Наукові дослідження в дизайні - це комплекс послідовних методів, процесів, це результат художньо-технічного проектування промислових виробів, їх комплексів і систем, орієнтований на досягнення найповнішої відповідності створюваних об'єктів потребам людини, як утилітарних, так і естетичних. Основою творчості в художньому проектуванні костюма є образно-асоціативний підхід до створення форми одягу. Надихнути дизайнера на створення нових перспективних форм костюма здатні різноманітні явища та предмети оточуючого нас світу, краса природи та її утворень. Оскільки творчий процес являє собою досягнення єдності форми та змісту, основою творчості в художньому проектуванні одягу і повинен стати синтез образно-асоціативного підходу до створення нових, нетрадиційних форм із методами тектонічного формоутворення. Сучасний модний костюм може відчувати вплив авангардного мистецтва, засобом перенесення акценту з утилітарно-функціонального призначення одягу на його естетичний зміст. Кінцевим варіантом творчої пропозиції дизайнера, є розробка дизайн-концепції перспективної колекції та її втілення в ескізному проекті моделей одягу. Дослідження даної теми акцентує увагу на мистецтві початку ХХ століття яке сприяло визначенню великої кількості течій і стилів. Спроби переосмислення творчої спадщини, які робилися в цей час, дали життя багатьом незвичайним і цікавим напрямками. Одним з таких напрямків став художній стиль «Кубізм». Стиль кубізм є напрямком у французькому мистецтві, що виник у 1900 - 1910-х р.р. ХХст.. Головними лідерами та

початківцями кубізму були Пабло Пікассо і Жорж Брак [1].

Постановка завдання: аналіз творів образотворчого мистецтва стилю «Кубізм» ХХ ст.; використання наукових методів для систематизації та наукового обґрунтування результатів дослідження; практичне впровадження результатів дослідження. Для дослідження інформаційних джерел використано літературно-аналітичний метод; для аналізу робіт художників - візуально-аналітичний метод, системно-структурний аналіз; для структурування моделей колекції - метод морфологічного аналізу.

Результати дослідження.

Виникнення кубізму було обґрунтовано тим, що класичне мистецтво зазнавало кризи на початку ХХ століття. Художники почали пошук нових форм для вираження почуттів і емоцій даючи можливість подивитися на мистецтво з іншої сторони, і при тому даючи можливість знайти нові способи і методи в живопису. Поряд з імпресіонізмом і сюрреалізмом, це було досить нове творіння, що зацікавило митців того часу. Даний стиль зробив величезний вплив на розвиток живопису, було змінено уявлення художників про простір і способах передачі обсягу та фактури. У картинах кубістів речі розкладаються на складові частини, на найпростіші геометричні форми, що утворюють предмети не реальності, а довільні схеми, «нову реальність», створену «вільною уявою художника». Принцип створення художнього простору полягав у наповненні зображувальної площини елементами розчленованого предмета, які стикаються між

собою, лягають поряд, перекривають або проникають один в одного.

Таким чином, картина створюється, як намальований колаж з окремих частин форми, як би розрізаної на дрібні частини. Форма у кубістів зображується у вигляді плаского відбитка, одночасно з різних сторін [2].

Перші прояви даного стилю в архітектурі були здійсненні в Празі. Чеській «Кубізм» нікого не лишив байдужим і став унікальним явищем у світовій архітектурі. Початковий розвиток стилю кубізм припав на 1911-1914 р.р. ХХст. [3]. Засновником кубізму в архітектурі став архітектор П.Янак. В своїй роботі він сформував основи кубізму «Призма і піраміда». Наочним прикладом прояву динамічності в межах даного стилю є кристалізація. П.Янак поставив досить незвичні задачі: внести динамічний процес в архітектуру і надати будівлям кристалічної форми.

Стиль кубізм також не оминув такий напрям мистецтва, як об'ємно-просторова пластика, захопивши значне число відомих скульпторів початку ХХ століття. Найбільш відомим представником течії кубізм є скульптор О.Архипенко. Скульптура цього митця створюється на різких деформаціях й геометричних стилізаціях пластичної форми, зберігаючи лише віддалений зв'язок з реальністю. Роботи Архипенко та інших скульпторів кубістів відрізняються навмисною деформацією пропорцій і гострою лінією ритму [4].

Вивчивши основні художньо-композиційні характеристики художнього стилю «Кубізм», визначено орієнтовну групу споживачів серед яких проведено анкетування, з метою визначення побажань, щодо проектування нових моделей сучасного одягу.

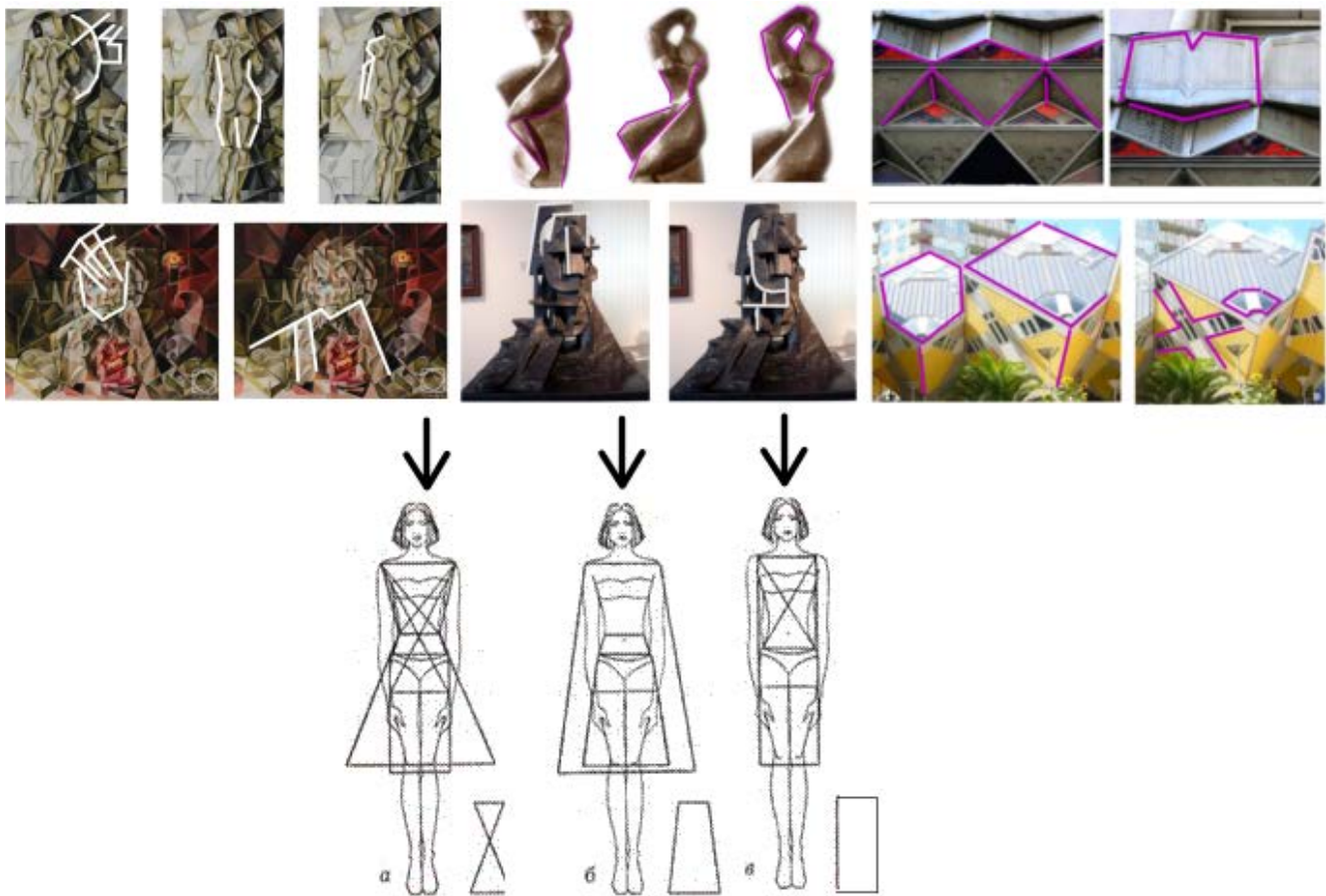
При анкетуванні орієнтовної групи споживачів передбачено слабкий рівень обізнаності по напрямкам мистецьких течій, тому, анкети опитування склались з урахуванням надання ілюстративного матеріалу для покращення сприйняття питань та надання відповідей. В процесі анкетування були поставлені питання про комфортність одягу та

надання переваг споживачами в його окремих деталях.

Для подальшої розробки колекції використовується системно-структурний аналіз предмета дослідження. Системно-структурний аналіз – один з напрямків методології досліджень, який полягає у вивченні об'єкта, як цільної множини елементів у сукупності відношень і зав'язків між ними, де об'єкт розглядається як система. Основою методу системно-структурного аналізу складає виділення множини тектонічних ознак форми. Виходячи з цього принципу, треба вивчити кожен елемент системи у його зв'язку та взаємодії з іншими елементами, виявити вплив властивостей окремих частин системи на формування форми в цілому [5]. Для аналізу було обрано наступні роботи митців кубістів: картини художників, зокрема В.Короткова «Дівчина в дзеркалі», «Дівчина з кавою»; об'ємно-просторові скульптори Emil Filla «Кубістська голова», О.Архипенко «Жінка»; фрагменти архітектури в стилі кубізм (Рис.1.).

За допомогою системно-структурного аналізу було проведено повний аналіз тектонічної будови форми предмету дослідження: виділено геометричні форми, силуетні лінії, характер ліній членувань, пропорції, метро-ритмічну та статико-динамічну організацію форми. За допомогою аналізу виділено пластику геометричних форм та ліній, які характерні для зображувального стилю «Кубізм». Виявленими характерними особливостями є масивні об'єми, обмежені прямі лінії, які ламаються.

Також, саме зображення поділяється на дрібні межі і сходяться під кутом. Але кубістична симетрія досить оманлива і суперечлива: намічені об'єми несподівано можуть перетворитися в площину; передні грані несподівано переходять в бічні; лінії можуть обірватися та повиснути в порожнечі; всі форми можуть зміщуватися, коливаються та не піддаються точному визначенню. В процесі дослідження було розкладено форму, проаналізовано її складові елементи та складено загальну зорову будову.

Рис. 1. Системно-структурний аналіз мистецьких робіт кубістів, визначення основних силуетних форм

Для урізноманітнення конструктивних рішень моделей колекції використано метод морфологічного аналізу. Даний метод являє собою комбінацію методу класифікації і методу узагальнення. Суть методу полягає в декомпозиції постанови її елементів, пошуку в схемі найбільш перспективних та вдалих рішень [6]. Метод передбачає складання матриць поєднань морфологічних ознак конструктивно-декоративних деталей із частинами форми та основою виробу (Рис. 2).

В результаті проведення морфологічного аналізу поєднано сучасну базову силуетну форму з основними критеріям, що були відібрані споживачами за результатами анкетування [7,8]. Виведено базові знаки-символи форми, які надають можливість побудувати сітку майбутньої колекції (Рис.3).

На основі проведених досліджень визначено дизайн-концепцію майбутньої колекції одягу, з урахуванням художньо-композиційних особливостей формоутворення мистецьких робіт кубістів.

Ескізний проект — кінцевий варіант творчої пропозиції дизайнера, який мусить повністю визначити всі характеристики виробу, що проектується [9,10] (Рис.4, 5).

Висновки. Провідними художньо-композиційними характеристиками мистецького напрямку «Кубізм» є: незвичність геометричних форм; ламані лінії; декоративні елементи та асиметричне членування; співзгодженість складових елементів форми. Елементи, що були виокремлені та досліджені в роботах кубістів - цікаві для інтерпретації і запозичення в дизайні сучасного одягу. Вони можуть використовуватись у вигляді декоративних деталей або бути окремими конструктивно-декоративними лініями членування в костюмі. Дослідження художнього стилю «Кубізм» в творчих роботах відомих митців ХХ століття, дає багате підґрунтя для розробки творчих колекцій та удосконалення художньо-композиційних характеристик сучасного жіночого одягу.

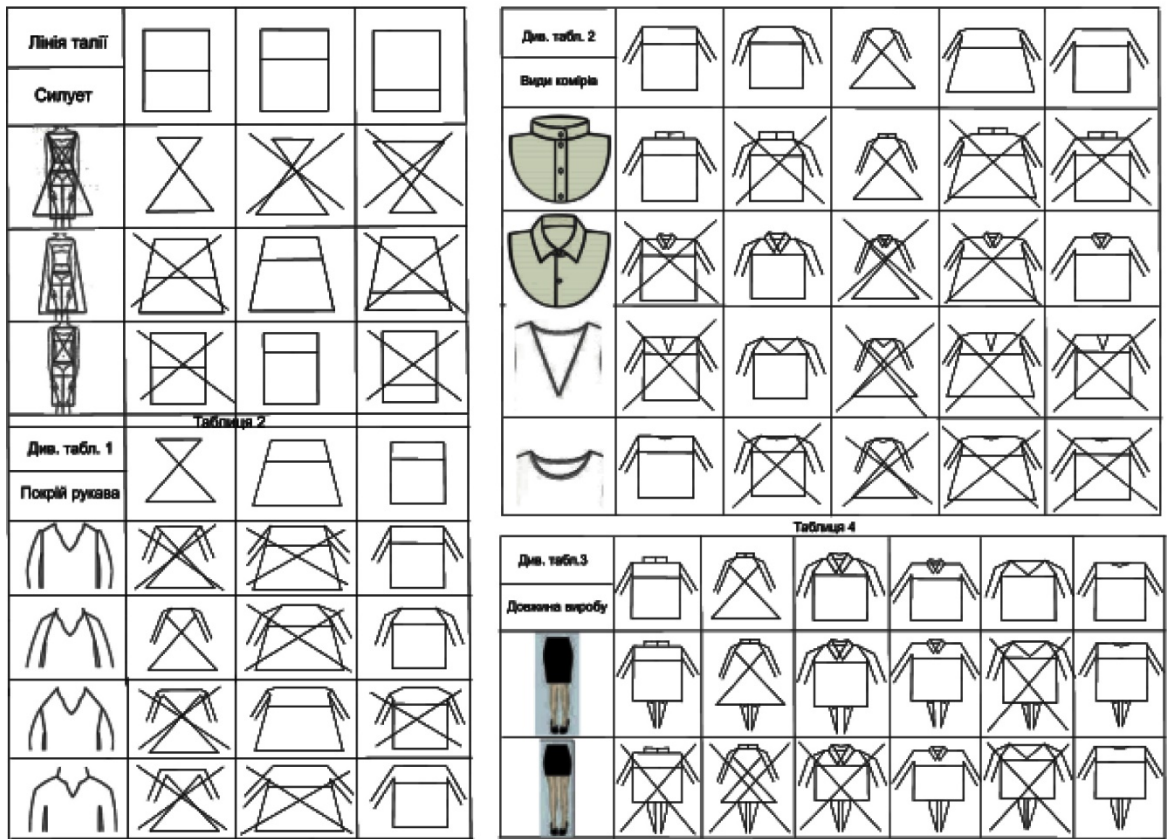

Рис. 2. Схема морфологічного аналізу та синтезу форм костюма

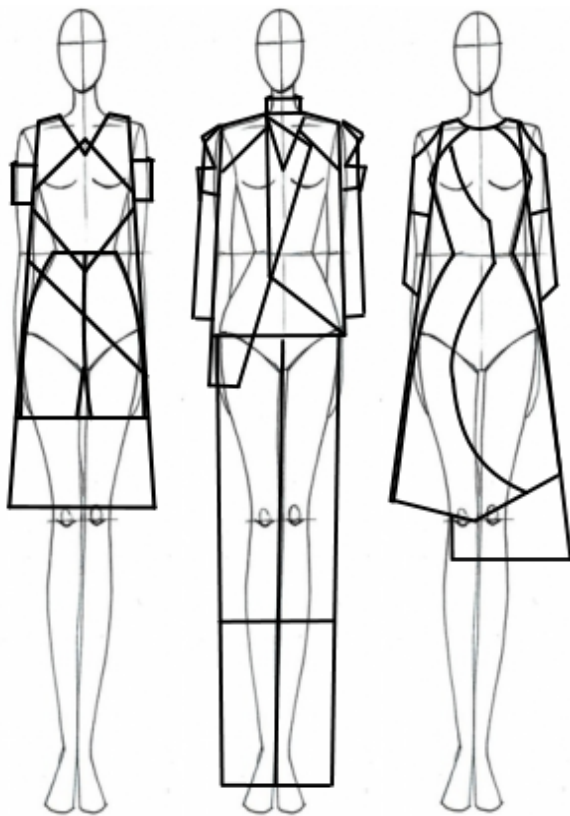

Рис. 3. Знаки-символи колекції

Рис. 4. Ескізи колекції

Рис. 5. Колекція сучасного жіночого одягу на основі дослідження мистецького напрямку «Кубізм»

Список використаних джерел

1. Кубизм направление в живописи. Художники и картины. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gogetart.art/blog/164-kubizm-napravlenie-v-zhivopisi>
2. Живопись кубизма. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://design-kmv.ru/stili-i-zhanry/stili-zhivopisi/kubizm.html>
3. Кубизм в архитектуре: жизнь после смерти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rhzm.hse.ru/posts/181>
4. Скульптура и кубизм. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/velikijpikasso/proizvedeniya-hudoznika>
5. Системно-структурный підхід і системний аналіз як методологічна основа БЖД. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/70719/bzhd/sistemno-strukturniy_pidhid_sistemniy_analiz_metodologichna_osnova_bzhd
6. Метод морфологічного аналізу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buklib.net/books/32930/>
7. Николаева Т. В. Тектоника формоутворення костюма : Навч. посібник / Т. В. Николаева. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: Арістей, 2008. - 340 с.
8. Рачицкая Е.И. Моделирование и художественное оформление одежды : Навч. посібник / Е.И. Рачицкая, В.И. Сидоренко. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. - 296с.
9. Бердник Т.Р. Дизайн костюма : Навч. посібник / Т.А. Бердник, Т.П. Неклюдова. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. - 446с.
10. Пармон Ф.М. Композиция костюма : Навч. посібник / Ф.М. Пармон. - М.: Легпромбытиздат, 1997. - 264с.

References

1. Kuby`zm napravleny`e v zhy`vopy`sy`. Xudozhny`ky` y` karty`ny. [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <https://gogetart.art/blog/164-kubizm-napravlenie-v-zhivopisi>
2. Zhy`vopy`s` kuby`zma. [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupa: <https://design-kmv.ru/stili-i-zhanry/stili-zhivopisi/kubizm.html>
3. Kuby`zm v arxy`tekture: zhy`zn` posle smerty`. [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://rhzm.hse.ru/posts/181>
4. Skul`ptura y` kuby`zm. [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupa: <https://sites.google.com/site/velikijpikasso/proizvedeniya-hudoznika>
5. Sy`stemno-strukturny`j pidxid i sy`stemny`j analiz yak metodologichna osnova BZHD. [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: http://pidruchniki.com/70719/bzhd/sistemno-strukturniy_pidhid_sistemniy_analiz_metodologichna_osnova_bzhd
6. Metod morfologichnogo analizu. [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupa: <http://buklib.net/books/32930/>
7. Nikolayeva T. V. Tektonika formoutvorenniya kostyuma : Navch. posibny`k / T. V. Nikolayeva. - 2-ge vy`d., pererob. i dop. - K.: Aristey, 2008. - 340 s.
8. Rachitskaya Ye.I. Modelirovaniye i khudozhestvennoye oformleniye odezhdyy : Navch. posibnik / Ye.I. Rachitskaya, V.I. Sidorenko. - Rostov-na-Donu: Feniks, 2002. - 296s.
9. Berdnik T.R. Dizayn kostyuma : Navch. posibnik / T.A. Berdnik, T.P. Neklyudova. - Rostov-na-Donu: Feniks, 2000. - 446s.
10. Parmon F.M. Kompozitsiya kostyuma : Navch. posibnik / F.M. Parmon. - M.: Legprombytizdat, 1997. - 264s